

NACRT ZAKONA O DEMOKRATSKOJ I CIVILNOJ KONTROLI VOJSKE SRBIJE I CRNE GORE

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom uređuju se predmet i način vršenja kontrole Skupštine Srbije i Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština) u oblasti vojnih pitanja i odbrane, položaj i uloga drugih nosilaca demokratske i civilne kontrole nad Vojskom Srbije i Crne Gore (u daljem tekstu: Vojska), kao i dužnosti organa rukovođenja i komandovanja Vojskom prema nosiocima demokratske i civilne kontrole.

Član 2.

Demokratska i civilna kontrola Vojske zasniva se na načelima ustavnosti i zakonitosti, poštovanja ljudskih i manjinskih prava i građanskih sloboda, Ustavnom poveljom državne zajednice Srbija i Crna Gora (u daljem tekstu: Ustavna povelja) utvrđenog položaja institucija državne zajednice, kao i doslednog ostvarivanja zadatka Vojske utvrđenog Ustavnom poveljom i principima međunarodnog prava koji regulišu upotrebu sile.

Demokratska i civilna kontrola Vojske se ostvaruje u skladu sa ovim zakonom, ratifikovanim međunarodnim ugovorima i dokumentima međunarodnih organizacija čiji je član Srbija i Crna Gora.

Član 3.

Demokratskom i civilnom kontrolom Vojske, u skladu sa zakonom, obezbeđuje se poštovanje sledećih principa:

1. podređenosti i odgovornosti Vojske demokratski izabranim civilnim vlastima Srbije i Crne Gore;
2. političke, interesne i ideološke neutralnosti Vojske;
3. zaštite ljudskih i manjinskih prava i građanskih sloboda;
4. obaveštenosti javnosti o radu Vojske;
5. obaveštenosti javnosti o radu nosilaca demokratske i civilne kontrole Vojske;
6. profesionalne i operativne samostalnosti i odgovornosti organa rukovođenja i komandovanja Vojskom u obavljanju njenog zadatka utvrđenog Ustavnom poveljom.

Politička, ideološka i interesna neutralnost Vojske iz stava 1. tačka 2. ovog člana obezbeđuje se:

1. zabranom uticaja Vojske i njenih pripadnika na rad i odluke civilnih vlasti;
2. nespojivošću rada u Vojsci sa vršenjem izbornih funkcija i radom u drugim državnim organima, organima teritorijalne autonomije i lokalne samouprave;
3. zabranom organizovanja i delovanja političkih partija i pokreta u Vojsci;
4. zabranom prisustvovanja pripadnika Vojske u uniformi stranačkim, političkim i verskim skupovima;

5. zabranom ispoljavanja sopstvenih političkih, ideoloških i verskih uverenja pripadnika Vojske u radu;
6. zabranom unošenja političkih, ideoloških i verskih sadržaja u programe obuke pripadnika Vojske i korišćenja političkih, ideoloških i verskih simbola i obeležja;
7. zabranom korišćenja sindikalnog i profesionalnog udruživanja i delovanja pripadnika Vojske za ostvarivanje interesa i ciljeva protivnih zakonu.

Član 4.

Demokratsku i civilnu kontrolu Vojske obavljaju Skupština, Vrhovni savet odbrane, Savet ministara, ministar odbrane, nadležni sudovi, građani i javnost u skladu sa Ustavnom poveljom i zakonom.

Demokratska i civilna kontrola vojnih službi bezbednosti obavlja se u skladu sa posebnim zakonom.

Alternativa za stav 2:

Demokratska i civilna kontrola vojnih službi bezbednosti obavlja se u skladu sa posebnim zakonom i principima utvrđenim ovim zakonom.

II PARLAMENTARNA KONTROLA VOJSKE

Član 5.

Parlamentarnu kontrolu Vojske vrši Skupština donošenjem zakona i drugih akata iz oblasti vojnih pitanja i odbrane, otvaranjem skupštinske rasprave o vojnim pitanjima i odbrani, postavljanjem poslaničkih pitanja i interpelacija, otvaranjem parlamentarne istrage o pojedinim vojnim pitanjima i odbrani, kao i obrazovanjem Odbora za odbranu, kao stalnog radnog tela.

Član 6.

Odbor za odbranu (u daljem tekstu: Odbor) sastoji se od 14 članova, i to devet članova iz države članice Srbije i pet članova iz države članice Crne Gore.

Odbor ima predsednika i zamenika predsednika, koji ne mogu biti iz iste države članice.

Članove Odbora predlažu poslaničke grupe iz reda poslanika u dogovoru sa predsednikom i potpredsednikom Skupštine, vodeći računa o srazmernoj zastupljenosti broja poslanika koji poslaničke grupe imaju u Skupštini, kao i o zastupljenosti oba pola.

Prvu sednicu Odbora saziva predsednik Skupštine.

Alternativa za stav 2:

Odbor ima predsednika i zamenika predsednika, koji ne mogu biti iz iste države članice. Predsednik Odbora bira se iz reda poslanika opozicije, a zamenik predsednika iz reda poslanika skupštinske većine, s tim da predsednik Odbora, nakon perioda od godinu dana, zamenjuje funkciju sa svojim zamenikom.

Član 7.

Sednice odbora održavaju se najmanje jednom u tri meseca.

Sednicu Odbora saziva predsednik po sopstvenoj inicijativi ili na inicijativu najmanje četvrtine broja članova Odbora, a dužan je da sazove sednicu ako to traži predsednik Skupštine. Predsednik Odbora može sazvati sednicu i na predlog Vrhovnog saveta odbrane, Saveta ministara i ministra odbrane.

Odbor radi na sednici kojoj prisustvuje većina članova Odbora, a odlučuje većinom glasova prisutnih članova Odbora, s tim da za odluku glasa i većina od broja članova Odbora iz svake države članice.

Član 8.

Predsednik Odbora je dužan da pozove na sednicu predsednika Srbije i Crne Gore kada Odbor raspravlja o pitanjima iz nadležnosti Vrhovnog saveta odbrane.

Pozivu za sednicu Odbora dužan je da se odazove ministar odbrane. Ako je sprečen da prisustvuje sednici Odbora, ministar je dužan da na sednicu uputi svog zamenika.

Pozivu za sednicu Odbora dužni su da se odazovu i rukovodioci organa i organizacionih jedinica Vojske i Ministarstva odbrane kada Odbor raspravlja o pitanjima iz njihovog delokruga rada.

Pozivi iz stava 3. ovog člana upućuju se preko ministra odbrane, koji je dužan da obezbedi prisustvo pozvanog rukovodioca.

U radu Odbora mogu, po pozivu, učestvovati naučni radnici i stručnjaci iz pojedinih oblasti bez prava odlučivanja.

Član 9.

Sednice Odbora su otvorene za javnost.

Odbor može odlučiti da sa svoje sednice ili pri razmatranju određenih pitanja isključi javnost.

Predsednik Odbora obaveštava javnost o radu Odbora, saglasno odluci donetoj na svakoj sednici Odbora koja je održana bez prisustva javnosti.

Odbor donosi poslovnik o svom radu.

Član 10.

U obavljanju svojih poslova Odbor:

1. razmatra i daje Skupštini mišljenje o predlozima zakona, Strategije odbrane Srbije i Crne Gore i drugih dokumenata iz oblasti vojnih pitanja i odbrane;
2. ostvaruje uvid u rad Ministarstva odbrane i Vojske, Vrhovnog saveta odbrane i Saveta ministara u delu njegovih nadležnosti koje se tiču vojnih pitanja i odbrane i kontroliše da li je njihov rad u skladu sa Ustavnom poveljom, zakonima, podzakonskim propisima, Strategijom odbrane Srbije i Crne Gore i utvrđenom politikom Skupštine;
3. ostvaruje uvid i kontroliše poštovanje političke, ideološke i interesne neutralnosti Vojske;
4. ostvaruje uvid i kontroliše poštovanje ljudskih i manjinskih prava i građanskih sloboda u Vojsci;
5. razmatra izveštaje o radu Ministarstva odbrane, Vrhovnog saveta odbrane i Saveta ministara u delu njegovih nadležnosti koje se tiču vojnih pitanja i odbrane;

6. pokreće inicijative i podnosi predloge zakona i druge predloge iz oblasti vojnih pitanja i odbrane;
7. razmatra i daje Skupštini mišljenje o ratifikaciji ili otkazivanju međunarodnih ugovora i sporazuma iz oblasti odbrane, vojne saradnje i kontrole naoružanja;
8. razmatra i daje Skupštini mišljenje o učešću profesionalnih pripadnika Vojske, osoblja civilne zaštite i zaposlenih u mirovnim operacijama i drugim aktivnostima u inostranstvu u skladu sa zakonom;
9. razmatra i daje Skupštini mišljenje o predlogu godišnjih prihoda i rashoda neophodnih za finansiranje Vojske i odbrane;
10. ostvaruje uvid i kontroliše trošenje finansijskih sredstava i javne nabavke za potrebe Vojske i odbrane;
11. ostvaruje uvid i kontroliše način korišćenja i raspolaganja imovinom država članica potrebnom za rad Vojske;
12. razmatra stanje Vojske i odbrane, zauzima stavove i daje mišljenje Skupštini, Vrhovnom savetu odbrane, Savetu ministara i ministru odbrane o organizaciji i formaciji, brojnosti, snabdevanju, opremanju i obučavanju Vojske;
13. ostvaruje uvid u rad organizacija i preduzeća nadležnih za proizvodnju, remont i promet naoružanja i opreme;
14. razmatra i daje Vrhovnom savetu odbrane mišljenja o predlozima za unapređenje, postavljenje i imenovanje vojnih lica na dužnosti generala i admirala u Vojsci;
15. razmatra i daje Vrhovnom savetu odbrane mišljenje o kandidatu za načelnika Generalštaba Vojske;
16. izveštava Skupštinu o rezultatima do kojih dođe u ostvarivanju parlamentarne kontrole Vojske;
17. razmatra predloge, peticije i predstavke građana, kao i pripadnika Vojske, u vezi sa vojnim pitanjima i odbranom i predlaže Skupštini, Vrhovnom savetu odbrane, Savetu ministara i ministru odbrane mere za njihovo rešavanje;
18. podnosi Skupštini, Vrhovnom savetu odbrane, Savetu ministara i ministru odbrane predloge za utvrđivanje odgovornosti i razrešenje od dužnosti odgovornih lica u organima i organizacionim jedinicama Vojske i Ministarstva odbrane;
19. donosi poslovnik o svom radu i godišnji plan svog rada sa planom kontrole.

Član 11.

Odbor može, iz reda svojih članova, obrazovati pododbore za razmatranje određenih pitanja iz svog delokruga rada.

Kad Odbor utvrdi ili sazna da aktivnosti organa, organizacionih jedinica ili pojedinih lica u organima i organizacionim jedinicama Vojske i Ministarstva odbrane nisu u skladu sa Ustavnom poveljom i zakonom može da obrazuje pododbor iz svog sastava za sagledavanje stanja i utvrđivanje činjenica.

Pododbor iz stava 2. ovog člana može da traži od organa i organizacionih jedinica Vojske i Ministarstva odbrane podatke, isprave i obaveštenja, kao i da od pojedinaca uzima izjave koje su mu potrebne.

Predstavnici organa i organizacionih jedinica Vojske i Ministarstva odbrane, kao i lica iz st. 2. i 3. ovog člana dužni su da daju istinite izjave, podatke, isprave i obaveštenja.

U slučaju da je o pitanju koje razmatra pododbor pokrenut sudski ili drugi postupak kod nadležnih organa, pododbor može tražiti izveštaj od tih organa o rezultatima postupka.

O stanju i činjenicama koje utvrdi, pododbor podnosi Odboru izveštaj i predlog mera za otklanjanje posledica.

Odbor razmatra izveštaj i predlog mera pododbora i o tome izveštava Skupštinu.

Član 12.

Za obavljanje pojedinih analitičkih, stručnih, studijskih i sličnih poslova iz svoje nadležnosti Odbor može da:

1. obrazuje radne grupe iz svog sastava ili proširene pojedinim stručnjacima;
2. angažuje pojedine ustanove i udruženja.

Svojom odlukom Odbor određuje sastav, zadatke i period rada radne grupe, odnosno zadatke i period angažovanja pojedine ustanove i udruženja.

Član 13.

Članovi Odbora i lica koja učestvuju u njegovom radu dužni su da štite i čuvaju tajne podatke do kojih dođu u radu Odbora. Ta dužnost ih obavezuje i posle prestanka članstva, odnosno rada u Odboru.

Članovi Odbora, posle izbora, potpisuju izjavu o obavezi čuvanja državne, službene i vojne tajne.

Član 14.

U obavljanju svojih poslova Odbor saraduje sa nadležnim radnim telima skupština država članica i obaveštava ih o rezultatima do kojih dođe u ostvarivanju parlamentarne kontrole Vojske.

III KONTROLA INSTITUCIJA DRŽAVNE ZAJEDNICE NAD VOJSKOM

Član 15.

Vrhovni savet odbrane vrši kontrolu rada organa i organizacionih jedinica Vojske u skladu sa svojim ustavnim ovlašćenjima i o tome obaveštava Skupštinu i javnost.

Predsednik Srbije i Crne Gore dužan je da podnese Skupštini na njen zahtev izveštaj o radu Vrhovnog saveta odbrane.

Član 16.

Savet ministara neposredno i preko ministra odbrane vrši kontrolu rada organa i organizacionih jedinica Vojske i Ministarstva odbrane u skladu sa svojim nadležnostima u oblasti vojnih pitanja i odbrane i o tome obaveštava Skupštinu i javnost.

Savet ministara dužan je da podnese Skupštini i Odboru jednom godišnje i na njihov zahtev izveštaj o utvrđivanju i sprovođenju politike Srbije i Crne Gore, kao i obavljanju svojih drugih nadležnosti u oblasti vojnih pitanja i odbrane.

Savet ministara dužan je da Skupštini i Odboru na njihov zahtev podnese informacije, podatke i obaveštenja o svojim poslovima u oblasti vojnih pitanja i odbrane.

Član 17.

Ministar odbrane vrši kontrolu rada Vojske u skladu sa svojim ovlašćenjima i ovlašćenjima Vrhovnog saveta odbrane i dužan je da obaveštava Skupštinu, Vrhovni savet odbrane i javnost o koordiniranju i sprovođenju utvrdene odbrambene politike i rukovođenju Vojskom.

Za vršenje kontrole nad obavljanjem zadataka u oblasti vojnih pitanja i odbrane, ministar odbrane može obrazovati inspekciju.

Član 18.

Ministar odbrane dužan je da najmanje jednom u toku redovnog zasedanja Skupštine podnese Odboru izveštaj o radu Vojske i Ministarstva odbrane, kao i druge izveštaje po potrebi i na zahtev Odbora.

Ministar odbrane dužan je da na zahtev Odbora omogući članovima Odbora pristup u prostorije i objekte, dozvoli im uvid u dokumentaciju, pruži podatke i informacije o radu i odgovori na njihova pitanja u vezi sa radom Vojske i Ministarstva odbrane.

Član 19.

Ministar odbrane dužan je da redovno obaveštava Odbor i druge nosioce demokratske i civilne kontrole o stanju i pojavama iz oblasti vojnih pitanja i odbrane značajnim za ostvarivanje kontrole.

Ministar odbrane dužan je da odmah obavesti Odbor o vanrednim događajima u oblasti vojnih pitanja i odbrane, a naročito ako je došlo do poremećaja u funkcionisanju Vojske ili gubitka života ljudi ili velike materijalne štete.

U slučaju iz stava 2. ovog člana Ministar odbrane može zatražiti održavanje hitne sednice Odbora.

Član 20.

Ministar odbrane dužan je da, na njihov zahtev, obavesti nadležni organ države članice o radu Vojske i Ministarstva odbrane od značaja za državu članicu.

Član 21.

Sud Srbije i Crne Gore vrši kontrolu ustavnosti i zakonitosti akata koje donose organi i organizacione jedinice Vojske i Ministarstva odbrane, u skladu sa svojim nadležnostima i o tome obaveštava javnost.

IV KONTROLA GRAĐANA I JAVNOSTI NAD VOJSKOM

Član 22.

Građani, grupe građana, udruženja građana, mediji i ustanove imaju, u skladu sa Ustavnom poveljom i ovim zakonom, pravo da vrše kontrolu rada Vojske i Ministarstva odbrane.

Član 23.

Građani i drugi subjekti iz člana 22. ovog zakona imaju pravo da od organa i organizacionih jedinica Vojske i Ministarstva odbrane zahtevaju i dobiju informacije od značaja za ostvarivanje kontrole Vojske.

Informacije od značaja za kontrolu Vojske jesu informacije neophodne za ostvarivanje ciljeva demokratske i civilne kontrole Vojske utvrđenih u članu 3. stav 1. tač. 1. do 3. ovog zakona.

Član 24.

Organi komandovanja i rukovođenja Vojskom obezbeđuju javnost u svom radu davanjem informacija medijima, izdavanjem službenih publikacija, održavanjem konferencija za predstavnike medija, kao i stvaranjem drugih uslova za upoznavanje javnosti sa svojim radom.

Organi komandovanja i rukovođenja dužni su da pruže građanima i javnosti informacije o radu Vojske i Ministarstva odbrane potrebne za ostvarivanje njihove kontrolne uloge ako se time ne odaje državna, vojna i službena tajna ili ne povređuju ljudska i manjinska prava i građanske slobode.

Član 25.

Građani i drugi subjekti iz člana 22. ovog zakona mogu podnositi predloge Odboru i institucijama državne zajednice za sprovođenje kontrole Vojske i Ministarstva odbrane.

Pripadnik Vojske, odnosno Ministarstva odbrane, koji smatra da je u radu organa i organizacionih jedinica Vojske i Ministarstva odbrane došlo do povrede ustavnosti i zakonitosti, ljudskih i manjinskih prava i građanskih sloboda, političke, ideološke i interesne neutralnosti ili profesionalne i operativne samostalnosti, može se pismeno obratiti Odboru i institucijama državne zajednice.

Zbog korišćenja prava iz st. 1. i 2. ovog člana niko ne može da trpi štetne posledice.

Član 26.

Građanin koji smatra da su mu aktom ili radnjom Vojske ili njenih pripadnika, odnosno Ministarstva odbrane, povređena ili uskraćena ljudska ili manjinska prava zajamčena Ustavnom poveljom ima pravo da podnese žalbu Sudu Srbije i Crne Gore, ako nije obezbeđena druga pravna zaštita.

Građanin iz stava 1. ovog člana može se obratiti predstavkom Odboru.

Zbog korišćenja prava iz stava 1. i 2. ovog člana niko ne može da trpi štetne posledice.

V PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 27.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u «Službenom listu Srbije i Crne Gore».

Beograd, 20. 10. 2005.